

Projectplan Monitor en benchmark Zorg Jonge Dieren

april 2022

Inhoud

1. Inleiding.....	5
2. Doelstelling.....	5
3. Verwacht resultaat.....	6
4. Beschikbare informatie uit de sectoren.....	6
5. Aanpak en werkwijze	7
6. Communicatie en consultatie.....	11
7. Planning.....	11
8. Afbakening	12
9. Organisatie en samenwerkende partijen	13
10. Projectbegroting.....	14
Bijlage 1. Stand van zaken registratiesysteem zorg jonge dieren per februari 2021.....	16
Bijlage 2. Overzicht van beschikbare systemen en projecten Zorg Jonge Dieren per maart 2022.....	18

DEFINITIE

In dit projectplan wordt vanwege de leesbaarheid vaak kortweg geschreven over “de systematiek” of “de monitoring- en benchmarksysteematiek”. Hiermee is niet bedoeld aan te geven dat er slechts één identiek systeem voor de drie sectoren zal komen, noch dat er slechts één cijfer of kengetal als uitkomst zal zijn. De te ontwikkelen monitoring- en benchmarksysteematiek zal voldoende recht doen aan diersoortspecifieke verschillen tussen de sectoren en zal naast uitval ook andere kengetallen voor de zorg voor jonge dieren bevatten.

1. Inleiding

Zorg en uitval (sterfte) bij jonge dieren is een onderwerp dat regelmatig terugkeert in maatschappelijke discussies rond de veehouderij. De diersectoren zien vanzelfsprekend ook het belang van goede zorg voor jonge dieren en hebben in de afgelopen jaren al diverse initiatieven ontwikkeld om de zorg verder te verbeteren. Ook zijn zij actief bezig met nieuwe initiatieven. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit deelt de maatschappelijke zorgen over jonge dieren en heeft de wens uitgesproken dat er een benchmarksystematiek voor de zorg jonge dieren in de veehouderij komt waar sterfte onderdeel van uitmaakt.

Naar aanleiding hiervan hebben de melkvee-, varkens- en melkgeitensector in februari 2020 aan de Stichting Diergeneesmiddelen autoriteit (SDa) verzocht te verkennen of en hoe een dergelijke benchmarksystematiek is op te zetten en of de SDa als onafhankelijke autoriteit een dergelijke benchmarksystematiek onder beheer zou willen nemen. De SDa heeft hiertoe in afstemming met de diersectoren een werkgroep samengesteld die een voorverkenning heeft gedaan naar de randvoorwaarden waaronder monitoring en benchmarking mogelijk is en onder welke voorwaarden dit onder beheer van de SDa zou kunnen komen. De werkgroep heeft in februari 2021 haar rapportage opgeleverd. Het is de werkgroep gebleken dat er grote verschillen zijn tussen de drie sectoren in de mate waarin een systematiek voor registratie en monitoring al ontwikkeld is. Vooral in de varkens- en melkgeitensector is nog veel in ontwikkeling, zowel op het gebied van de databestanden (kwaliteit en borging van gegevens), als van de methode van benchmarken (zie bijlage 1).

Het huidige projectplan beschrijft de werkwijze voor de ontwikkeling van een diersoortspecifieke monitoring- en benchmarksystematiek voor de zorg jonge dieren in de melkvee-, varkens- en melkgeitensector. De drie diersectoren staan volledig achter dit projectplan: het is voor hen geen vraag óf er een systematiek komt, maar hóe een voldoende betrouwbare systematiek die gebruik maakt van meerdere kengetallen kan worden ontwikkeld. De uitvoering van dit projectplan zal dan ook gebeuren in nauw overleg en intensieve samenwerking met de drie sectoren.

2. Doelstelling

Dit project heeft tot doel om een diersoortspecifieke monitoring- en benchmarksystematiek voor zorg jonge dieren in de melkvee-, varkens- en melkgeitensector op te zetten. In dit project wordt de ontwikkeling van de systematiek concreet ter hand genomen en wordt in nauwe samenwerking met de sectoren de systematiek opgebouwd, inclusief de te monitoren variabelen, de te berekenen kengetallen en de verzamelingsystematiek voor de benodigde datastromen.

De te ontwikkelen systematiek dient voor twee gelijkwaardige doelen te kunnen worden gebruikt:

1. Monitoring - het verkrijgen van een objectief beeld van de zorg voor jonge dieren in de Nederlandse melkvee-, varkens- en melkgeitensector;
2. Benchmarking - het kunnen vergelijken door individuele veehouders van hun eigen prestaties met die van collega-veehouders om op basis daarvan, indien nodig, maatregelen tot verbetering te kunnen nemen.

3. Verwacht resultaat

Het eindresultaat zal een monitoring- en benchmarksystematiek voor zorg jonge dieren zijn, voor elk van de sectoren melkvee, varkens en melkgeiten. De systematiek zal diersoortspecifiek zijn en per sector in een pilot zijn uitgetest. Het te verwachten eindresultaat bestaat uit de volgende onderdelen:

1. de te berekenen kengetallen en te monitoren variabelen voor zorg jonge dieren en het afwegingskader daarvoor;
2. het framework voor de verzamelsystematiek waarmee de kengetallen worden uitgerekend;
3. de wijze van validatie van het systeem (incl. eventuele aanbevelingen);
4. een implementatieplan hoe de systematiek in de praktijk kan worden gestart;
5. benodigde of mogelijke vervolgstappen (per sector) om de systematiek te verbeteren/verfijnen/uit te breiden.

Elk van de drie sectoren is al langere tijd bezig met het verbeteren van de zorg voor jonge dieren (zie paragraaf 4 'Beschikbare informatie uit de sectoren'). Het huidige project past goed bij de al lopende initiatieven van de sectoren en is voor hen een logische vervolgstap in het verbeteren van de zorg voor jonge dieren. Wel zijn er verschillen tussen de sectoren in de mate waarin er bij de projectstart al systemen en data voor registratie en monitoring aanwezig zijn (zie bijlage 2). Gezien die verschillen is het te verwachten dat de drie sectoren in een verschillend tempo de uitvoeringsfasen van het project zullen doorlopen. Op dit moment is echter onvoldoende in te schatten hoe groot die verschillen zullen zijn. Daarom is in dit projectplan vooralsnog uitgegaan van een parallelle uitvoering met een gezamenlijke doelstelling, zijnde het in 3 jaar realiseren van een monitoring- en benchmarksystematiek voor zorg jonge dieren. Net als bij de ontwikkeling van de antibiotica-systematiek zal per sector het pad en de snelheid waarmee de projectfasen worden doorlopen waarschijnlijk verschillen. Hierdoor kan het resultaat bij het afsluiten van dit project qua ontwikkelingsstadium en moment van gereedkomen per sector verschillen.

Het project zal worden afgerond met een eindrapportage met daarin opgenomen een eindvoorstel van het expertpanel betreffende de monitoring- en benchmarksystematiek per sector.

Dit eindvoorstel zal voor fiatting worden voorgelegd aan de drie sectoren, waarbij hun fiat met name de invoering van de systematiek in de voorgestelde vorm betreft. Over de invoering als zodanig hoeven zij niet meer te besluiten.

Na fiatting door de sectoren wordt het eindvoorstel voorgelegd aan het SDa-bestuur, waarbij de besluitvorming formeel zal gaan over het wel of niet onder beheer nemen van de systematiek door de SDa. Het SDa-bestuur (en LNV als waarnemer daarbij) wordt gedurende het project met vaste regelmaat geïnformeerd over de voortgang (zie paragraaf 5 'Aanpak en werkwijze'), zodat al tijdens de uitvoering voldoende rekening kan worden gehouden met de wensen dienaangaande van de SDa.

Hierna zal de eindrapportage aan het Ministerie van LNV worden verzonden incl. het besluit of de SDa de systematiek onder beheer wil nemen.

4. Beschikbare informatie uit de sectoren

In de drie sectoren zijn al systemen aanwezig of in ontwikkeling. Voor dit project zullen de al bestaande of in ontwikkeling zijnde systemen worden geïnventariseerd en beoordeeld op geschiktheid en bruikbaarheid voor het huidige doel. Tijdens de voorverkenning in 2021 is al een eerste overzicht van de stand van zaken gemaakt (zie bijlage 1). In aanvulling daarop staat in bijlage 2 een geactualiseerd overzicht van beschikbare systemen en lopende projecten in de drie sectoren die relevant zijn voor dit project.

Het ligt voor de hand om gebruik te maken van de al bestaande of in ontwikkeling zijnde systemen. Daar waar de projectdoelstellingen bereikt kunnen worden met bestaande systemen zullen die gebruikt (of doorontwikkeld) worden om dubbel werk te voorkomen. Het expertpanel 'Zorg jonge dieren' heeft echter de ruimte om daarin eigen, onderbouwde keuzes te maken.

5. Aanpak en werkwijze

Voor de procedures in de aanpak en werkwijze zal worden gewerkt naar analogie van de procedures rond antibiotica. Navolgend is dit voor 'Zorg jonge dieren' nog kort uitgewerkt.

De projectleiding berust bij de directeur van de SDa.

Voor het project wordt een expertpanel 'Zorg jonge dieren' ingesteld, bestaande uit een aantal wetenschappers met expertise van dierwelzijn en gedrag, statistiek, epidemiologie, diergeneeskunde, productiesystemen (diersoort overschrijdend) en data-analyse/opzet van databases. Het expertpanel maakt de inhoudelijke keuzes in het project en neemt waar nodig de inhoudelijke beslissingen.

Voor de dagelijkse projectuitvoering zal in afstemming met het expertpanel onderzoekscapaciteit (1 fte) worden ingehuurd/aangesteld. De onderzoeker(s) werkt/werken in samenwerking met en ter ondersteuning van het expertpanel.

Het expertpanel zal worden begeleid door een klankbordgroep 'Zorg jonge dieren', bestaande uit inhoudelijk deskundigen aangaande de situatie en praktijk in de drie diersectoren. Met de klankbordgroep vindt afstemming plaats over technische, inhoudelijke onderwerpen in het project en of deze uitvoerbaar zijn. De leden van de klankbordgroep zorgen ook voor de inhoudelijke verbinding met de drie sectoren.

Tevens zal een Raad van Advies 'Zorg jonge dieren' worden ingesteld die minimaal viermaal per jaar vanuit het expertpanel zal worden geïnformeerd over de voortgang van het project. De Raad van Advies zal waar gewenst of nodig door het SDa-bestuur om advies worden gevraagd, maar kan ook ongevraagd het SDa-bestuur adviseren.

Het SDa-bestuur komt vier tot vijf keer per jaar bijeen en zal regelmatig over de voortgang van dit project worden geïnformeerd. Het ministerie van LNV woont als waarnemer de vergaderingen van het SDa-bestuur bij en wordt zo gelijktijdig met het SDa-bestuur geïnformeerd.

In de praktijk zal de procedurele volgorde zijn:

a. Aandachtspunten bij de aanpak

Het expertpanel maakt haar keuzes en neemt beslissingen op basis van inhoudelijke overwegingen. Daarbij zullen in ieder geval de aandachtspunten worden meegenomen die in 2021 na de voorverkenning zijn benoemd door de werkgroep 'Zorg jonge dieren':

- kwaliteit en borging van de gegevens: de systematiek moet meerdere interne controles hebben om de gegevenskwaliteit te objectiveren en zo nodig te verbeteren, opdat er vertrouwen is in de teruggekoppelde en gerapporteerde gegevens;
- gebruik maken van bestaande initiatieven omtrent monitoring van diergezondheid en uitval door sterfte, indien geschikt voor de op te zetten systematiek;
- de systematiek moet ook bruikbaar zijn voor de veehouder om eigen prestaties te vergelijken met die van collega-veehouders om op basis daarvan, indien nodig, maatregelen te nemen;
- de systematiek dient vergelijkbare variabelen in de drie sectoren te monitoren, waarbij voldoende recht moet worden gedaan aan diersoortspecifieke randvoorwaarden.

Verder zal nog in het bijzonder aandacht uitgaan naar:

- de wijze waarop de benodigde informatie verzameld kan worden;
- of data beschikbaar zijn of dat databases daarvoor nog moeten worden opgezet.

De werkwijze zal naar verwachting vergelijkbaar worden met de monitoring van het antibioticagebruik. De werkwijze, het aanleveren van gegevens, de anonimiteit, de vertrouwelijkheid en het eigenaarschap van de data zullen met de drie sectoren goed worden geregeld (ook juridisch), zodat de samenwerking met de sectoren in dit opzicht goed is geborgd.

Tot slot zijn er nog aandachtspunten die met de gebruikswaarde en de slaagkans van de benchmarksystematiek te maken hebben:

- voorkomen moet worden dat de systematiek onbewust prikkels bevat die tot ongewenste effecten kunnen leiden (bv. meer antibiotica gebruiken om sterfte te verlagen, of onjuiste registratie om kengetallen positief te beïnvloeden);
- om voor veehouders bruikbaar te zijn, dient er ook een handelingsperspectief te zijn (bv. welke mogelijke oorzaken zorgen voor verschillen met collega-veehouders?).

Deze beide aandachtspunten draaien met name om de praktische bruikbaarheid van de systematiek. Dit zal tijdens de ontwikkeling al aandacht krijgen, maar zal vooral aan bod komen bij de operationalisering en in de pilots (Fase 7 en 8 – zie paragraaf 5d. 'Fasering').

Er zal rekening worden gehouden met de mate waarin de sectoren al over relevante informatie beschikken en activiteiten en tijdspad zullen per sector daarop worden afgestemd.

b. Risicomanagement

In een project met 3 jaar looptijd is het gewenst eventuele risico's voor het realiseren van het projectdoel op tijd te signaleren, zodat tussentijds kan worden bijgestuurd en/of maatregelen kunnen worden genomen om de risico's weg te nemen of te beperken. Daarom is er in de projectopzet gekozen voor:

- een nauwe betrokkenheid van de sectoren bij de uitvoering via de klankbordgroep;
- een intensieve informatievoorziening richting Raad van Advies, SDa-bestuur en het ministerie van LNV (zie begin van deze paragraaf);
- een SWOT-analyse na 9 maanden (zie paragraaf 5d. 'Fasering');
- een tussentijds go/no go-moment na 1,5 jaar, mede op basis van een herijkte SWOT-analyse (zie paragraaf 5d. 'Fasering').

Voor zover nu valt te overzien kunnen risico's met name bestaan op het gebied van beschikbaarheid en controleerbaarheid van benodigde data. Indien dat zich voordoet zal worden bezien hoe de beschikbaarheid of controleerbaarheid kan worden verbeterd dan wel of er alternatieven mogelijk zijn.

c. Hoofd- en deelsporen

Vanwege de verschillen tussen de sectoren aangaande al aanwezige gegevens en systemen zal er in dit project verschil zijn tussen de sectoren wat betreft de benodigde hoeveelheid werk, het type werk, de op te lossen problemen, etc. Daarom wordt ervoor gekozen een werkstructuur op te zetten met één hoofdspoor en drie deelsporen (1 deelspoor per sector).

In het hoofdspoor bewaakt het expertpanel de koers en de planning. Daarnaast komen in het hoofdspoor de relevante beoordelings- en beslismomenten (incl. go/no go) aan bod. In het hoofdspoor wordt ook bewaakt of bij het streven naar het monitoren van vergelijkbare variabelen in de drie sectoren voldoende recht wordt gedaan aan de diersoortspecifieke randvoorwaarden van de sectoren.

In de drie deelsporen vindt met name het zoekwerk plaats: wat kan gemeten worden, wat is er beschikbaar, welke toegevoegde waarde hebben mogelijke metingen, wat kan/moet nog worden ontwikkeld, welke mogelijke zwakheden zijn er in kwaliteit en borging, biedt het voldoende handelingsperspectief voor de veehouder, etc.

In de drie deelsporen wordt vooral informatie verzameld en worden mogelijke oplossingen in kaart gebracht, terwijl de beslissingen over eventuele keuzes in het hoofdspoor worden genomen. Zo kunnen beslissingen worden genomen in samenhang met andere afwegingen (in relatie tot de andere sectoren of anderszins).

Het testen in één of meer pilots zal meer een continu proces zijn: er wordt een benadering ingezet, een deel van de bedrijven participeert, het expertpanel komt met analyses en dat leidt tot bijstellingen, uitbreiding met meer bedrijven, etc. Op deze wijze worden de uitkomsten voor een steekproef van bedrijven gevalideerd.

De sectoren zullen niet gescheiden van elkaar opereren, maar ervaringen en ideeën met elkaar uitwisselen, zodat ze tijdens het proces van elkaar kunnen leren. Ook dient het achterliggende concept van zorg voor jonge dieren hetzelfde te zijn.

d. Fasering

Zoals in paragraaf 3 'Verwacht resultaat' al aangegeven worden er snelheidsverschillen in de uitvoering tussen de sectoren verwacht. Het valt op dit moment echter onvoldoende in te schatten hoe groot die verschillen zullen zijn. Daarom is in dit projectplan vooralsnog uitgegaan van een gelijktijdige uitvoering met een gezamenlijke stip op de horizon, zijnde het in 3 jaar realiseren van een monitoring- en benchmarksystematiek voor zorg jonge dieren. De hier gepresenteerde fasering is gebaseerd op die aanname van gelijktijdige uitvoering (zie ook paragraaf 6 'Planning').

In het werkproces zal sprake zijn van een zekere mate van divergeren en convergeren. Bij de start van het project dient er in het hoofdspoor eerst een gemeenschappelijke visie op het concept van zorg voor jonge dieren te worden ontwikkeld (zie Fase 1 in de tabel Fasering). Vervolgens wordt per sector in de deelsporen opgehaald wat er aan benodigde gegevens en systemen beschikbaar is. Dat wordt weer bij elkaar gebracht in het hoofdspoor om te beoordelen op beschikbaarheid, geschiktheid, betrouwbaarheid e.d. Vervolgens worden per deelspoor weer zaken uitgezocht. Enzovoort, enzovoort.

Fasering, incl. projectplanning (in maanden absolute uitvoeringstijd)			
Fase	Omschrijving	Hoofdspoor	Deelsporen
0	Vorbereiding	1	
1	Ontwikkelen gemeenschappelijke visie/uitgangspunten o.a.: <ul style="list-style-type: none"> • belangrijke definities, zoals <ul style="list-style-type: none"> ○ jong dier (opgedeeld in sectorspecifieke leeftijdsfasen) ○ wat is goede zorg ○ betrouwbaarheid/borging van data ○ variabelen, kengetallen e.d. die indicatie zijn voor de zorg op bedrijfs- en systeemniveau • prioritering • resultaatverwachting • commitment vanuit sectoren 	2	
2	Uitwerking per sector o.a.: <ul style="list-style-type: none"> • te onderscheiden bedrijfssystemen in de sector (met te verwachten significante verschillen voor monitoring en/of benchmark) • analyse van de kritische fases en risico's voor jonge dieren in relatie tot zorg • benoemen van mogelijke data en variabelen over zorg jonge dieren (incl. mogelijke meetbaarheid, beschikbaarheid en toegevoegde waarde) • voorstel te verzamelen data/informatie (incl. te monitoren variabelen) • benoemen ontbrekende data/informatie 	2	
3a	Verzamelen van data/informatie op basis van fase 2		3
3b	Opstellen SWOT-analyse	1	
4a	Beoordeling verzamelde data/informatie op <ul style="list-style-type: none"> • beschikbaarheid • betrouwbaarheid (controlemogelijkheden, duidelijkheid in definities) • vergelijkbaarheid tussen de sectoren • eigenaarschap en privacy 	2	
4b	Benoemen van essentiële lacunes en onduidelijkheden	1	
5	Uitzoeken lacunes en onduidelijkheden		2
6a	Tussenrapportage ten behoeve van go/no go <ul style="list-style-type: none"> • incl. herijking SWOT-analyse 	3	
6b	Beslissing go/no go (zo nodig per sector)	1	
7	Operationaliseren per sector: <ul style="list-style-type: none"> • vastlegging van benchmarksysteem (methodisch) • benodigde data, eigenaarschap en privacy • methode van dataverzameling en –vastlegging • data-analyse 	3	
8a	In uitvoering brengen van afspraken in fase 7 <ul style="list-style-type: none"> • incl. testen in één of meer pilots 		6
8b	Toetsen werking en bruikbaarheid van de systematiek: <ul style="list-style-type: none"> • voor monitoring • voor benchmarking (bruikbaarheid door veehouder) 		3
8c	Beslissing go/no go door expertpanel (per sector)	1	
9	Evaluatie en eindrapportage van het project	3	
	<i>Fiat van sectoren</i>	1	
	<i>Besluit over beheer door SDA-bestuur</i>	1	
	Subtotaal	22	14
	TOTAAL (looptijd in maanden)		36

6. Communicatie en consultatie

Gezien de maatschappelijke aandacht voor dit onderwerp en de projectduur van 3 jaar is het van belang met regelmaat over de voortgang van het project te communiceren. Vooralsnog zijn de volgende communicatiemomenten voorzien met bijbehorende aandachtspunten:

1. Bij de start van het project - aandacht voor de aanpak en werkwijze, de redenen voor de projectduur van 3 jaar en de te verwachten resultaten.
2. Voortgangsrapportage na circa 1 jaar – aandacht voor de stand van zaken en voortgang ten opzichte van planning.
3. Voortgangsrapportage na circa 2 jaar – aandacht voor de stand van zaken en verwachte moment van afronding van het project.

Op deze drie momenten zal de betreffende informatie op de SDa-website worden gepubliceerd. Tevens zal er in de SDa-nieuwsbrief aandacht aan worden besteed of zal een persbericht erover door de SDa worden verzonden. Indien deze communicatie-uitingen daar aanleiding toe zijn, kan de directeur van de SDa of de voorzitter van het expertpanel de stand van zaken in een interview nader toelichten.

Naast deze drie communicatiemomenten – waarbij voornamelijk ‘gezonden’ zal worden - zullen er gedurende het project ook één of meer stakeholderconsultaties (ketenpartners, NGO's en anderen) plaatsvinden op basis van de stand van zaken op dat moment. Deze stakeholderconsultaties zijn interactief en dienen zowel om te informeren als om inbreng op te halen. Ook dienen ze te zorgen voor betrokkenheid van de stakeholders. Ze zullen worden georganiseerd in nauw overleg met het ministerie van LNV en de drie sectoren. De meest geschikte momenten voor deze consultatie(s) zijn nu nog niet aan te geven.

7. Planning

De totaal verwachte projectduur bedraagt maximaal 3 jaar. Er zal naar gestreefd worden om het project sneller gereed te hebben. Het begrip ‘gereed’ kan in dit verband verschillend per sector zijn, gezien de verschillen bij de start (zie paragraaf 3 ‘Verwacht resultaat’). De te ontwikkelen monitoring- en benchmarksysteem kan daardoor voor een sector het karakter van een groeimodel krijgen waarvan na afloop van het project de systematiek vastligt, maar dat nog uitgebreid zal worden met meer informatie.

Dit verschil tussen de sectoren bij de start betekent ook dat er per deelspoor verschil kan zijn in de hoeveelheid werk per fase. Die variatie is enigszins zichtbaar gemaakt in de onderstaande projectplanning met de verticale arcering. In de praktijk betekent het dat in zo'n geval het ‘huiswerk’ van de betreffende fase in zo'n deelspoor achter de schermen nog doorgaat (of soms eerder begint).

De begrote absolute duur van de fasen (zie paragraaf 5d ‘Fasering’) is weergegeven met de niet verticaal gearceerde balken in de onderstaande projectplanning.

In de planning is aangenomen dat het project per 1 juli 2022 kan starten. Indien om enige reden de formele ‘go’ voor het project later wordt gegeven, zal vanzelfsprekend de planning in zijn geheel doorschuiven met het aantal maanden dat later is begonnen.

9. Organisatie en samenwerkende partijen

De organisatorische inbedding bij SDa is als volgt:

- Er wordt bij de SDa een tijdelijke Kamer 2 ingericht naar analogie van de antibiotica-aanpak voor de duur van het project om de systematiek voor het monitoren en benchmarken van de zorg voor jonge dieren te ontwikkelen.
- Kamer 2 functioneert geheel zelfstandig met een eigen Raad van Advies, een eigen expertpanel en een eigen klankbordgroep. Op operationeel niveau (gegevensanalyse) zijn beperkte dwarsverbanden met Kamer 1 mogelijk.
- De voorzitter van het expertpanel Antibiotica maakt deel uit van het expertpanel 'Zorg jonge dieren'. Hiervoor is gekozen i.v.m. parallellen met de antibioticamonitoring en ervaring met verwerking van gegevens afkomstig van sectoren.

a. Betrokken partijen

Bij het project zijn betrokken de melkvee-, varkens- en melkgeitensector en het ministerie van LNV.

b. Uitvoerende partijen/personen

- Projectleiding - Dr. H.M.G. Schreurs
- Onderzoeker(s) (1 fte nog in te huren/aan te stellen capaciteit) – dagelijkse uitvoering
- Expertpanel 'Zorg jonge dieren':
  - Prof.dr. J.A. Stegeman, voorzitter
  - Prof.dr.ir. D.J.J. Heederik (tevens voorzitter SDa-expertpanel Antibiotica)
  - enkele wetenschappers met expertise van dierwelzijn en gedrag, statistiek, epidemiologie, diergeneeskunde, productiesystemen en data-analyse/opzet van databases.
- Klankbordgroep 'Zorg jonge dieren':
  - inhoudelijk deskundigen melkveehouderij
  - inhoudelijk deskundigen varkenshouderij
  - inhoudelijk deskundigen melkgeitenhouderij
- Raad van Advies 'Zorg jonge dieren':
  - J. van de Ven (LTO), voorzitter
  - E. Vedder-Monaster (LTO), melkveehouderij
  - E. Hendrikx (POV), varkenshouderij
  - J. Tolboom (LTO), melkgeitenhouderij

10. Projectbegroting

De projectkosten zijn op jaarbasis als volgt begroot.

Kostenpost	Onderbouwing	Kosten per jaar incl. BTW
SDa-bestuur		
Vergaderingen		pm
Uitbreiding van het bestuur		n.v.t.
Expertpanel		
Voorzitter expertpanel	1 persoon x 8 uur per week	
Leden expertpanel	4 personen x 4 uur per week	
Onderzoeker(s)	1 fte x 38 uur per week	Totaal € 370.000,-
SDa bureau		
Extra uren directeur	4 uur per week	
Extra uren office manager	4 uur per week	Totaal € 18.000,-
Overig		
Huisvesting, scholing, vergaderkosten, accountant, (technische) hulpmiddelen, etc.		€ 35.000,-
Inhuur expertise		€ 25.000,-
Onvoorzien 10%		€ 45.000,-
TOTAAL per jaar		€ 493.000,-

De totale projectkosten voor de gehele looptijd (3 jaar) van het project bedragen € 1.479.000,- (incl. BTW).

Projectbegroting voor de periode tot het go-no go moment, punt 6a/6b uit de planning, zie boven

het begrote bedrag voor dit project tot het go no go moment bedraagt **€ 939.500**

Toelichting: dit bedrag is gebaseerd op het feit dat het grootste deel van de werkzaamheden voor dit project zullen plaatsvinden in de eerste 1,5 jaar van het 3 jaar lopende project. Het tweede 1,5 jaar zullen de kosten € 539.500 bedragen

Literatuur

- Rapportage werkgroep “Zorg jonge dieren”, 16 februari 2021, 12 pp.
- RDA, 2021. Zorg voor het jonge dier, 95 pp.

Bijlage 1. Stand van zaken registratiesysteem zorg jonge dieren per februari 2021

OPMERKING

De onderstaande tekst is afkomstig uit de Rapportage werkgroep “Zorg jonge dieren” en geeft de stand van zaken op dat moment (februari 2021) weer. De actuele stand van zaken (maart 2022) is kort weergegeven in bijlage 2. De bijlagen dienen dus in samenhang te worden gelezen.

Melkvee

In de gehele rundveesector wordt in de diergezondheidsmonitor Rund (“Rundermonitor”) elk kwartaal een aantal kengetallen uitgewerkt met als doel trends en ontwikkelingen in de rundveegezondheid in Nederland te monitoren. In deze monitor worden sterftcijfers (rates) berekend voor niet-geoormerkte en geoormerkte kalveren ≤14 dagen en kalveren ouder dan 14 dagen (15-56 dagen) en 56 dagen tot 1 jaar. Voor de monitoring ‘zorg jonge dieren’ in de melkveehouderij is KalfOK ontwikkeld. Aan de hand van dezelfde informatie worden succesvolle geboorten en succesvol gestarte dieren t/m 14 dagen, 15 t/m 56 dagen en 57 dagen tot 2 jaar berekend. Gestorven niet-geoormerkte kalveren zijn hierbij gedefinieerd als late abortussen, doodgeboren kalveren en levend geboren kalveren die sterven voor het moment van oormerken. Daarnaast worden het antibioticumgebruik (voor verschillende leeftijd en indicatie) en de bedrijfsgezondheidsstatus (BVB, IVR en Salmonella-status) gemonitord.

De “KalfOK” is een samengestelde maat op basis van 12 parameters die een indicatie geven van hoe het op een bedrijf gaat met de gezondheid van de kalveren en het jongvee. De KalfOK is opgebouwd uit sterfte- en startgegevens (5 parameters), antibioticumgebruik (4 parameters) en bedrijfsstatus (3 parameters). Iedere parameter krijgt een zekere weging. De KalfOK-score is een uniform scoresysteem waarin elk kwartaal een score tussen 0 en 100 punten wordt berekend. Voor elk kengetal is een signaalwaarde en streefwaarde vastgesteld waaraan een bedrijf minimaal moet voldoen om punten te krijgen. De gemiddelde kwartaalscore van de afgelopen vier kwartalen vormt de rollende jaarscore. Na afloop van een kwartaal krijgt de melkveehouder een bedrijfsoverzicht met daarop weergegeven: de kwartaal- en rollende jaarscores in de afgelopen twee jaren; de trend van de kengetallen in de tijd in de afgelopen twee jaren, en een samenvatting van de kalvergezondheid in het afgelopen kwartaal. Een vergelijking met collega-veehouders is mogelijk: Voor elk kengetal wordt naast de individuele score tevens het Nederlandse gemiddelde gepresenteerd.

De KalfOK-score is bepaald op basis van kengetallen die zijn berekend met gegevens van het individuele melkveebedrijf die centraal zijn vastgelegd bij RVO (I&R), GD, MediRund en Rendac. ZuivelNL is opdrachtgever voor het verzamelen van de gegevens en de Gezondheidsdienst voor Dieren is de uitvoerder. Het systeem is gevalideerd op 100 melkveebedrijven, er zijn cross checks gedaan en het systeem is uitvoerig beschreven in de literatuur. De gegevens worden teruggekoppeld aan de melkveehouder en op sectorniveau worden de resultaten ook gepubliceerd in een jaarlijks rapport. De gegevens worden volgens een strak protocol verwerkt. Voor KalfOK geldt een vrijwillige deelname, de stimulans verschilt per zuivelonderneming. Inmiddels neemt ruim 95% van de melkveehouders deel. Sinds de start van de monitoring in 2018 zijn de scores over een jaar toegenomen met circa 8%. Een melkveehouder kan de eigenscore met die van de collega’s vergelijken.

Varken

Door POV is in de varkenssector een bigvitaliteitsindex ontwikkeld waarin de doodgeboorte en uitval tot het spenen is verwerkt. De systematiek is ontwikkeld voor alle vermeerderingsbedrijven, voor monitoring op bedrijfsniveau maar is nog niet uitgerold. Wel is de index berekend voor ongeveer 300 bedrijven waarvan de benodigde gegevens beschikbaar waren uit een ander project. De sector heeft zelf initiatief genomen om de data te valideren. Dit traject gaat naar inschatting 6 tot 12 maanden duren en daarna kunnen de oorspronkelijke data beschikbaar gesteld worden aan de SDa.

Op een kleiner aantal bedrijven vindt nu monitoring en intensieve begeleiding door dierenartsen en andere erfbetreiders plaats. Op basis van de berekende informatie wordt, zo wordt verondersteld, onmiddellijk

duidelijk waar de focus voor de zeugenhouder moet liggen; op doodgeboren biggen, uitval tot spenen of op het totaal aantal geboren biggen. De bigvitaliteitsindex wordt gerelateerd aan de sectorgemiddelde index waardoor feitelijk een vorm van benchmarking plaatsvindt. Er worden geen plannen voor het hanteren van streefwaarden genoemd. Aan de validatie van de bigvitaliteitsindex wordt op dit moment gewerkt. De POV Focusgroep Bigvitaliteit heeft een beslisboom ontwikkeld op basis waarvan de zeugenhouder in de toekomst een stappenplan met zijn adviseurs kan opstellen om tot de juiste acties te komen. De bigvitaliteitsindex omvat geen andere dimensies dan bovengenoemde en neemt bijvoorbeeld antibioticumgebruik en informatie over de bedrijfsgezondheidsstatus niet mee in de berekeningen. Recent is de bigvitaliteitsindex uitgerold bij ongeveer 300 bedrijven als eerste vingeroefening.

De sector heeft in haar Programma Vitale Varkenshouderij (<https://www.vitalevarkenshouderij.nl/ambities/ambitie-robuuste-en-gezonde-varkens-in-een-diervriendelijke-houderij/>) de ontwikkeling van een integrale benchmark diergezondheid en dierwelzijn opgenomen die ook andere dimensies dan alleen uitval omvat.

Geit

Een jong dier is gedefinieerd als een geit met een leeftijd tot één jaar. De sterfte van geitenlammeren wordt gemonitord tot drie weken nadat de geboorte van het lam is gemeld in de I&R database. De sector koppelt de cijfers terug aan de veehouders (www.bokkenwelzijn.nl). Melkgeitenhouders aangesloten bij KwaliGeit krijgen een waarschuwing als de sterfte boven een attentiewaarde is. Als de sterfte boven een attentiewaarde is, moet er een plan van aanpak geschreven worden om tot verbetering te komen. Wordt dit plan niet geschreven of uitgevoerd dan kan de KwaliGeit-erkenning worden ingetrokken waardoor melk vrijwel onverkooptbaar is geworden.

Op sectorniveau zijn er geen duidelijke afspraken over terugkoppeling of benchmarking. De sector wil, op verzoek van LNV, wel gaan werken aan terugkoppeling op sectorniveau maar worstelt nog met de kwaliteit van de gegevens. Er bleken veel vertragingen te bestaan door de lange meldingstermijn en dit ondermijnt potentieel de representativiteit van de gegevens. Vanaf 1 november 2020 is de meldingstermijn voor melkveegeitenhouders met 50 melkgeiten of meer teruggebracht naar 7 dagen.

Dan nog is er geen goede controlemogelijkheid op de meldingen door het ontbreken van parallelle informatiebestanden. De Rendac-gegevens zijn op dit moment gebaseerd op het volume van de aangeboden dode lammeren, waardoor het niet mogelijk is een berekening te maken naar het individuele dier. Gezien de beperkingen van de gegevensmelding en de ontwikkelingsfase waarin rapportage zich bevindt, is sprake van een relatief rudimentair systeem dat zich vooralsnog alleen op sterfte richt.

Bijlage 2. Overzicht van beschikbare systemen en projecten Zorg Jonge Dieren per maart 2022

Doel	Uitvoering	Status	Betrokken partijen
Melkveehouderij			
KalfOK <ul style="list-style-type: none"> 12 kengetallen die inzicht geven in het geboorte- en opfokproces, de bedrijfsgezondheidsstatus en het antibioticagebruik bij kalveren en jongvee tot twee jaar leeftijd Kengetallen worden berekend op basis van geregistreerde cijfers in I&R, MediRund en bij Rendac 	GD	<ul style="list-style-type: none"> Gestart in 2018 In gebruik op 95% van melkveebedrijven 	ZuivelNL
Kalversterfte kengetal <ul style="list-style-type: none"> Sterfte van kalveren van geboorte tot en met 14 dagen leeftijd (incl. doodgeboren) ten opzichte van het totaal aantal geboren kalveren 		<ul style="list-style-type: none"> In gebruik 	ZuivelNL
KalfVolgSysteem <ul style="list-style-type: none"> Systeem waarin ieder kalf wordt geregistreerd dat door een veehandelaar wordt opgehaald bij een melkveehouder Informatie over dieren wordt uitgewisseld tussen melkveehouders en vleeskalverhouders 		<ul style="list-style-type: none"> In gebruik 	LTO, NZO, SBK (brancheorganisatie voor kalversector), Vee & Logistiek Nederland
Varkenshouderij			
<ul style="list-style-type: none"> Checklist Bigvitaliteit Protocollen (opfokzeugen, R&O en zorg rondom geboorte) Brochure Voeding van zeugen in relatie tot bigvitaliteit 	POV, WUR	<ul style="list-style-type: none"> In gebruik (vrijwillig) 	LNV, Stuurgroep Bigvitaliteit, Partners Bigvitaliteit

Doel	Uitvoering	Status	Betrokken partijen
<p>Vitale Varkenshouderij</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Normstelling en integrale benchmarkmethodiek, inclusief ontwikkelen dashboard 2. Bigvitaliteitsindex (BVI) 3. Beslisboom 'meetbaar maken in de stal' 4. Ontwikkelen toolbox (checklist, beslisboom, brochure voeding (zie boven), protocollen, biestopname etc.) 5. Communicatie- en bewustwordingscampagne <p>Diverse vormen van diagnostiek van Royal GD (onder andere Quickscan Biestmanagement en BIGinzicht)</p>	CoViVa, POV, GD, UU, WUR	<ol style="list-style-type: none"> 1. In ontwikkeling 2. Validatie BVI (door UU) gereed in april 2022 3. In ontwikkeling 4. In ontwikkeling 5. In ontwikkeling 	CoViVa, POV, LNV en PPS Vitale Varkenshouderij
Melkgeitenhouderij			
<p>Benchmark lammersterfte</p> <ul style="list-style-type: none"> • Borging in KwaliGeit • Actualisatie op basis van nieuwe I&R 	GD	Ingevoerd	PPS (LNV & sector)
<p>Lam opfok tool:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkeling brede welzijnsmonitor 	WEcR, WLR, GD	Gestart in 2021	PPS (LNV & sector)
<p>Kennis ontwikkelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • onderzoek naar gezondheid bij geitenlammeren 	WUR / GD	Gestart	MIP (LNV) Mogelijk aanvullend sector
<p>Stimuleren & belonen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Belonen afmesten bokjes in Duurzame Geitenzuivel Keten (DGZK) • Idem voor biologische bedrijven 		Gestart in 2018	
<p>Kennis delen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opzet workshops, stroomlijnen slachtketen en slachtinformatie bokjes 	Platform Melkgeitenhouderij	In ontwikkeling	DDP (duurzame dierlijke productieketens LNV plus sector)